

Titulació	Tipus	Curs
2502442 Medicina	OT	3

Professor/a de contacte

Nom: Gemma Parramon Puig

Correu electrònic: gemma.parramon@uab.cat

Equip docent

Alberto Selva O'Callaghan

Enriqueta Felip Font

Andreea Ciudin Mihai

Ramon Vilallonga Puy

(Extern) Anna Santamaria

(Extern) Antonia Sambola Ayala

(Extern) Carme Valls Llobet

(Extern) Francisco Javier Medel

(Extern) Lucia Artazcoz Lazcano

(Extern) Maia Brik Spinelli

(Extern) Maria Goya Canino

(Extern) Maria Queralta Gorgas

(Extern) Patricia Pozo Rosich

(Extern) Raquel Canovas Paradell

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

Cal que l'estudiant tingui coneixements bàsics de patologia mèdica i quirúrgica

Objectius

- Conèixer les diferències de sexe i de gènere en el procés de salut-malaltia, tot descrivint les malalties per sexe, considerant les interaccions sexe-gènere i identificant les desigualtats de gènere en salut.
- Proporcionar a l'alumnat coneixements sobre les diferències de sexe i gènere en les especialitats mèdiques amb més evidència científica de l'existència d'aquestes diferències.
- Incorporar un enfocament de gènere per identificar els estereotips, normes i rols socials, així com per contribuir a desenvolupar el seu esperit crític i a identificar l'estereotip sexista àmpliament incorporat en la nostra forma de pensar, sentir i actuar com a professionals.
- Considerar el gènere i el sexe com a determinants de salut juntament amb altres variables que interseccionen com l'edat, la cultura, l'ètnia, les creences, els valors i l'orientació sexual.
- Exposar la influència del sexe i el gènere en el manteniment i promoció de la salut i en el procés d'emmalaltir.
- Reconèixer els factors socials que per raó de sexe deriven en desigualtats i inequitats en salut.
- Identificar com els estereotips de gènere impacten en la salut i la malaltia.
- Conèixer i saber identificar tots aquells problemes de salut que tenen una expressió diferencial segons el sexe.
- Promoure una medicina centrada amb el i la pacient. Adquirir habilitats per prendre decisions de forma compartida.
- Abordar amb esperit crític el biaix de gènere en la ciència, en la manera de dissenyar els estudis, en els mètodes de treball i en l'anàlisi de resultats.
- Promoure un enfoc de gènere en la recerca i la difusió del coneixement.
- Incorporar el llenguatge inclusiu en tots els canals de comunicació.

Competències

- Demostrar que comprèn els agents causants i factors de risc que determinen els estats de salut i el desenvolupament de la malaltia
- Demostrar que comprèn l'estructura i funció de l'organisme humà en situació de malaltia en les diferents etapes de la vida i en els dos sexes.
- Demostrar que comprèn les manifestacions de la malaltia sobre l'estructura i funció del cos humà.
- Elaborar una orientació diagnòstica i establir una estratègia d'actuació raonada, valorant els resultats de l'anamnesi i l'exploració física, així com els resultats posteriors de les exploracions complementàries indicades.
- Indicar la terapèutica més adequada dels processos aguts i crònics més prevalents, així com dels malalts en fase terminal.
- Indicar les tècniques i procediments bàsics de diagnosi i analitzar i interpretar els resultats per precisar millor la naturalesa dels problemes.
- Obtenir i elaborar una història clínica que contingui tota la informació rellevant, estructurada i centrada en el pacient, tenint en compte tots els grups d'edat, sexe, els factors culturals, socials i ètnics.
- Reconèixer els elements essencials de la professió mèdica com a resultat d'un procés evolutiu, científic i sociocultural, incloent els principis ètics, les responsabilitats legals i l'exercici professional centrat en el pacient.
- Utilitzar les tecnologies de la informació i la comunicació en l'activitat professional.

Resultats d'aprenentatge

1. Comprendre les manifestacions de les principals patologies sobre l'estructura i la funció del cos humà.
2. Descriure els factors generals i locals que influeixen en el desenvolupament de les malalties.

3. Descriure l'afectació per òrgans i sistemes i les formes de presentació de les malalties de l'aparell respiratori, circulatori, digestiu, de la sang i òrgans hematopoètics, sistema nerviós, aparell locomotor, aparell genitourinari, metabolisme i sistema endocrí.
4. Descriure la persona humana com un ésser multidimensional en el qual la interrelació de factors biològics, psicològics, socials, ecològics i ètics condicionen i modifiquen els estats de salut i malaltia, i les seves manifestacions.
5. Descriure la relació entre constitució i malaltia, així com els factors físics, químics, ambientals, hàbits alimentaris i ús de drogues, factors psíquics, socials i laborals, i carcinògens que determinen el desenvolupament de la malaltia.
6. Descriure les malalties relacionades amb desequilibris nutricionals.
7. Descriure les principals situacions patològiques de l'aparell locomotor, de la sang, dels òrgans del sistema cardiocirculatori, de l'aparell digestiu, de l'aparell respiratori, de les patologies infeccioses, dels sistemes endocrins, del sistema nerviós, del sistema genitourinari i de l'ancià.
8. Descriure les principals situacions patològiques de la nutrició.
9. Descriure les teràpies nutricionals, especialment les del tractament dietètic de la diabetis mellitus, l'obesitat, el risc cardiovascular, les insuficiències renal i hepàtica i els estats de malnutrició.
10. Establir un pla d'actuació terapèutica considerant les necessitats del pacient i del seu entorn familiar i social, que impliqui tots els membres de l'equip de salut.
11. Identificar el tipus, l'evolució i les limitacions de les malalties cròniques, les seves possibilitats terapèutiques i la prevenció de les seves complicacions.
12. Identificar els desequilibris del pes corporal i dels estats nutricionals.
13. Identificar els factors físics, químics, ambientals, hàbits alimentaris i ús de drogues, factors psíquics, socials i laborals, i carcinògens que determinen el desenvolupament de la malaltia.
14. Identificar la malaltia tumoral, el seu diagnòstic i maneig.
15. Identificar les alteracions radiològiques i anatomopatològiques de les malalties més habituals dels diferents aparells i sistemes, en les diferents etapes de la vida i en els dos sexes.
16. Identificar les situacions clíniques greus.
17. Indicar les exploracions complementàries bàsiques per interpretar les manifestacions de la malaltia sobre els diferents òrgans i sistemes del cos humà.
18. Indicar les intervencions terapèutiques adequades per als principals problemes de salut.
19. Utilitzar les tecnologies de la informació i la comunicació en l'activitat professional.
20. Valorar l'eficiència de les principals intervencions terapèutiques.
21. Valorar la relació entre l'eficàcia i el risc de les principals intervencions terapèutiques.
22. Valorar la rellevància de cada signe i símptoma en la malaltia actual.
23. Valorar les modificacions dels paràmetres clínics en les diferents edats.

Continguts

En pràcticament tots els camps del coneixement científic, des de les humanitats fins a l'enginyeria, les variables sexe i gènere són molt poc considerades. En moltes àrees de la nostra vida persisteixen els estereotips i els biaixos que construeixen com a norma universal les necessitats, interessos i expectatives de l'home blanc benestant i es considera l'excepció la resta de la humanitat.

El biaix de gènere en medicina es produeix quan a igual necessitat sanitària en homes i dones es fa un major esforç diagnòstic o terapèutic en un sexe respecte a l'altre, això contribueix a les desigualtats en salut entre homes i dones.

Les desigualtats de gènere deriven en un excés de mortalitat i morbiditat a tot el món. La construcció androcèntrica de la ciència i concretament de la medicina és la responsable de que hi hagin aquestes desigualtats. Cal fer un plantejament diferenciat entre homes i dones perquè els seus cossos són biològicament diferents, reaccionen de forma diferent a la malaltia i l'estructura social afecta de forma diferent segons es sigui home o dona.

Els determinants socials tenen un pes molt important en la nostra salut. Els rols masculins i femenins dins de la societat generen experiències vitals diferents i això influeix en la salut tant en homes com en dones. Per exemple, la menor esperança de vida dels homes té a veure amb el mandat de la masculinitat que els obliga a

assumir riscos i a relacionar-se amb els sistemes de salut de forma diferent a com ho fan les dones. La manca de coneixement i d'evidència científica sobre la salut i la malaltia de les dones provoca un menor esforç diagnòstic i terapèutic. Hi ha malalties que en dones mai s'arriben a diagnosticar o es fa molt tard i d'altres que es sobrediagnostiquen i sobremediquen. Si a aquesta qüestió hi afegim que en els estudis de medicina no s'aborden les disparitats de gènere, el problema es perpetua de generació en generació. Per avançar, és clau la formació dels i de les professionals en medicina diferencial i en perspectiva de gènere.

És important que els futurs metges i metgesses tinguin la capacitat d'identificar les diferències biològiques, socials i psicològiques entre homes i dones en diferents malalties; de crear estratègies i accions amb sensibilitat de gènere i que entenguin el rol del seu propi gènere en la pràctica de la medicina.

L'assignatura de Medicina diferencial està orientada a proporcionar a l'alumnat coneixements sobre les diferències de sexe en cada especialitat mèdica i a incorporar un enfocament de gènere per identificar els estereotips, normes i rols socials, així com per contribuir a desenvolupar el seu esperit crític i a adquirir competències per identificar l'estereotip sexista àmpliament incorporat en la nostra forma de pensar, sentir i actuar com a professionals.

El contingut inclou uns temes introductoris transversals aplicats a la salut i d'altres específics per cada especialitat clínica en les que ja hi ha evidència de les diferències de sexe i gènere.

a) Temes introductoris:

- conceptes bàsics de sexe i gènere (rols, relacions de poder, prejudicis, estereotips, identitat, igualtat, equitat)
- diferències sexuals i de gènere i la seva influència en el desenvolupament normal, en la fisiologia i en la fisiopatologia.
- comunicació entre el metge o metgessa i el o la pacient tenint en compte les desigualtats de gènere, la cultura, l'edat, i tot el que intersecciona.
- exploració física tenint en compte l'edat, el sexe i la cultura
- violència masclista

b) Especialitats: En cada assignatura caldrà incloure l'evidència científica actual en: a) les malalties que són patides pels dos sexes però amb clínica, tractament, pronòstic, ... diferent; b) malalties que pateix més un sexe que un altre; c) malalties que només pateix un sexe.

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Seminaris	6	0,24	1, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 23
Teoria	9	0,36	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 23
Tipus: Autònomes			
Elaboració de treballs	22	0,88	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23
Lectura d'articles i de documents d'interès	20	0,8	1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 19, 22, 23
Recerca d'informació	10	0,4	2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 19, 22

Metodologia del curs:

- Presentació de fonaments teòrics a partir d'un o més casos clínics. Interacció entre alumnat i professorat. Enquestes al final de classe per fomentar la participació dels alumnes.
- Seminaris. Participació activa de l'alumnat entorn un tema determinat, debat entre alumnat i professorat. Pot incloure l'exposició de treballs en comú. Casos pràctics.
- Lectura d'articles recomanats a la guia del curs i al llarg de les classes.
- Es recomanaran materials audiovisuals i digitals per complementar els temes tractats a classe.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Defensa oral del treball elaborat	30%	1	0,04	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 23
Elaboració d'una comunicació / pòster científic	50%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23
Participació activa a classe	10%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 23
Participació activa als seminaris	10%	0	0	2, 5, 9, 10, 11, 13, 16, 18, 19, 20, 21

Aquesta assignatura no preveu el sistema d'avaluació única

L'avaluació és continuada.

L'avaluació de l'assignatura serà el resultat dels següents elements:

- Participació a les classes presencials (20% del total de la qualificació). Per avaluar la participació es farà una enquesta tipus Kahoot al final de cada classe.
- Elaboració d'una comunicació / pòster científic sobre un cas clínic o algun dels temes tractats al llarg de l'assignatura (50% del total de la qualificació).
- Defensa oral del treball elaborat (30% del total de la qualificació). L'alumnat haurà de preparar una comunicació en format pòster i presentar-la com a comunicació oral al final de l'assignatura.

La qualificació final per superar l'assignatura haurà de ser igual o superior a 5/10

Recuperació: En cas que s'hagi de recuperar l'assignatura l'avaluació serà un 50% l'elaboració d'una comunicació científica sobre un cas clínic o sobre algun dels temes tractats al llarg de l'assignatura (50%) i la defensa oral del treball elaborat (50%).

Bibliografia

Bibliografia general

<http://genderedinnovations.stanford.edu/>

<https://orwh.od.nih.gov/sex-gender/nih-policy-sex-biological-variable>

Arnegard ME, Whitten LA, Hunter C, Clayton JA. Sex as a Biological Variable: A 5-Year Progress Report and Call to Action. *J Womens Health (Larchmt)*. 2020 Jun;29(6):858-864. doi: 10.1089/jwh.2019.8247. Epub 2020 Jan 22. PMID: 31971851; PMCID: PMC7476377.

Artazcoz L, Chilet E, Escartín P, Fernández A. Incorporación de la perspectiva de género en la salud comunitaria. Informe SESPAS 2018 [Incorporation of the gender perspective in community health. SESPAS Report 2018]. *Gac Sanit*. 2018 Oct;32 Suppl 1:92-97. Spanish. doi: 10.1016/j.gaceta.2018.07.006. Epub 2018 Sep 11. PMID: 30217404.

Bartz D, Chitnis T, Kaiser UB, Rich-Edwards JW, Rexrode KM, Pennell PB, Goldstein JM, O'Neal MA, LeBoff M, Behn M, Seely EW, Joffe H, Manson JE. Clinical Advances in Sex- and Gender-Informed Medicine to Improve the Health of All: A Review. *JAMA Intern Med*. 2020 Apr 1;180(4):574-583. doi: 10.1001/jamainternmed.2019.7194. PMID: 32040165.

DiMarco M, Zhao H, Boulicault M, Richardson SS. Why "sex as a biological variable" conflicts with precision medicine initiatives. *Cell Rep Med*. 2022 Apr 19;3(4):100550. doi: 10.1016/j.xcrm.2022.100550. PMID: 35492240; PMCID: PMC9043982.

Docherty JR, Stanford SC, Panattieri RA, Alexander SPH, Cirino G, George CH, Hoyer D, Izzo AA, Ji Y, Lilley E, Sobey CG, Stanley P, Stefanska B, Stephens G, Teixeira M, Ahluwalia A. Sex: A change in our guidelines to authors to ensure that this is no longer an ignored experimental variable. *Br J Pharmacol*. 2019 Nov;176(21):4081-4086. doi: 10.1111/bph.14761. Epub 2019 Aug 23. Erratum in: *Br J Pharmacol*. 2021 Apr;178(7):1737. PMID: 31441038; PMCID: PMC6877799.

Franconi F, Campesi I, Colombo D, Antonini P. Sex-Gender Variable: Methodological Recommendations for Increasing Scientific Value of Clinical Studies. *Cells*. 2019 May 17;8(5):476. doi: 10.3390/cells8050476. PMID: 31109006; PMCID: PMC6562815.

James WH, Grech V. A review of the established and suspected causes of variations in human sex ratio at birth. *Early Hum Dev*. 2017 Jun;109:50-56. doi: 10.1016/j.earlhumdev.2017.03.002. Epub 2017 Mar 24. PMID: 28347592.

Mauvais-Jarvis F, Bairey Merz N, Barnes PJ, Brinton RD, Carrero JJ, DeMeo DL, De Vries GJ, Epperson CN, Govindan R, Klein SL, Lonardo A, Maki PM, McCullough LD, Regitz-Zagrosek V, Regensteiner JG, Rubin JB, Sandberg K, Suzuki A. Sex and gender: modifiers of health, disease, and medicine. *Lancet*. 2020 Aug 22;396(10250):565-582. doi: 10.1016/S0140-6736(20)31561-0. Erratum in: *Lancet*. 2020 Sep 5;396(10252):668. PMID: 32828189; PMCID: PMC7440877.

McCarthy MM. A new view of sexual differentiation of mammalian brain. *J Comp Physiol A Neuroethol Sens Neural Behav Physiol*. 2020 May;206(3):369-378. doi: 10.1007/s00359-019-01376-8. Epub 2019 Nov 8. PMID: 31705197; PMCID: PMC7196030.

Nielsen MW, Stefanick ML, Peragine D, Neilands TB, Ioannidis JPA, Pilote L, Prochaska JJ, Cullen MR, Einstein G, Klinge I, LeBlanc H, Paik HY, Schiebinger L. Gender-related variables for health research. *Biol Sex Differ*. 2021 Feb 22;12(1):23. doi: 10.1186/s13293-021-00366-3. PMID: 33618769; PMCID: PMC7898259.

Polderman TJC, Kreukels BPC, Irwig MS, Beach L, Chan YM, Derks EM, Esteva I, Ehrenfeld J, Heijer MD, Posthuma D, Raynor L, Tishelman A, Davis LK; International Gender Diversity Genomics Consortium. The Biological Contributions to Gender Identity and Gender Diversity: Bringing Data to the Table. *Behav Genet*. 2018 Mar;48(2):95-108. doi: 10.1007/s10519-018-9889-z. Epub 2018 Feb 19. PMID: 29460079.

Reale C, Invernizzi F, Panteghini C, Garavaglia B. Genetics, sex, and gender. *J Neurosci Res*. 2023 May;101(5):553-562. doi: 10.1002/jnr.24945. Epub 2021 Sep 9. PMID: 34498752.

Regitz-Zagrosek V. Sex and gender differences in health. *Science & Society Series on Sex and Science*. EMBO Rep. 2012 Jun 29;13(7):596-603. doi: 10.1038/embor.2012.87. PMID: 22699937; PMCID: PMC3388783.

Rojek MK, Jenkins MR. Improving Medical Education Using a Sex- and Gender-Based Medicine Lens. *J Womens Health (Larchmt)*. 2016 Oct;25(10):985-989. doi: 10.1089/jwh.2016.5948. Epub 2016 Jul 22. PMID: 27448189.

Thompson K, Peters S, Woodward M, Carcel C, Norton R. Reporting sex and gender in medical research. *Lancet*. 2019 May 18;393(10185):2038. doi: 10.1016/S0140-6736(19)31041-4. PMID: 31106752.

Valls-Llobet, Carme (2021). *Mujeres invisibles para la medicina*. Madrid: Capitán Swing.

Bibliografia específica

El professorat recomanarà la bibliografia específica de cada tema

Programari

Programa

1. La medicina sensible al sexe i al gènere. *Carme Valls i Llobet*
2. Incorporació de la perspectiva de gènere en la salut. *Lucia Artazcoz Lazcano*
3. Perspectiva de gènere a la recerca. *Anna Santamaria*
4. Equipaments mèdics. *Raquel Canovas Paradell*
5. Terapèutica. *Maria Queralt Gorgas*
6. Dolor. *Francisco Javier Medel*
7. Salut sexual i reproductiva. *Maria Goya*
8. Salut Mental. *Gemma Parramon Puig*
9. Patologia Mèdica I: Neurologia. *Patricia Pozo Rosich*
10. Patologia Mèdica II: Cardiologia. *Antonia Sambola*
11. Patologia Mèdica III: Endocrinologia. *Andreea Ciudin*
12. Patologia Mèdica IV: Càncer. *Enriqueta Felip*.
13. Patologia Mèdica V: Malalties autoimmunes. *Albert Selva*
14. Patologia Quirúrgica I. Cirurgia General. *Ramon Vilallonga*
15. Abordatge de la violència de gènere dins de la consulta. *Maia Brik*

Llista d'idiomes

La informació sobre els idiomes d'impartició de la docència es pot consultar a la part de CONTINGUTS de la guia.